

19.02.2021

EDUSKUNNAN LAKIVALIOKUNNALLE

LaV@eduskunta.fi

VIITE

U 33/2018 vp Valtioneuvoston kirjelmä eduskunnalle ehdotuksista Euroopan parlamentin ja neuvoston asetukseksi ja direktiiviksi (lainvalvontaviranomaisen rajat ylittävä pääsy sähköiseen todistusaineistoon) täydentävä jatkokirjelmä UJ 53/2020 vp

LAUSUNTO

Euroopan parlamentti on hyväksynyt mietintönsä Euroopan komission asetusehdotuksesta COM(2018) 225 final ja direktiiviehdotuksesta COM(2018) 226 final. Parlamentti on tehnyt useita muutoksia komission asetusehdotukseen.

Tähän saakka sähköisten tietojen tietojenhankinta on hoidettu perinteisen oikeusapumenettelyn ja sittemmin jäsenvaltioiden osalta tutkintamääräyksen avulla sekä osin viranomaisten ja palveluntarjoajien vapaaehtoisesta yhteistyöstä pohjalta. Ongelmaksi on muodostunut hitaus sekä yhtenäisen menettelysäännösten puuttuminen. Näistä lähtökohdista tarkasteltuna ehdotus yhdenmukaisesta sääntelystä, joka loisi riittävät takeet perusoikeuksien suojan sekä oikeusturvan takeiden huomioon ottamisessa, on valtioneuvoston esittämien tavoitteen mukainen.

Ehdotuksessa on huomioitu eri tietoluokkien erilainen asema muun ohessa perusoikeuksien ja luottamuksellisen viestinnän suojan kannalta, mikä käräjäoikeuden näkökulmasta on tärkeää. Ehdotuksen 4 artiklassa kuitenkin ehdotetaan komission esityksestä poiketen, että tilaajatietoja ja IP-osoitteita koskevan eurooppalaisen esittämismääräyksen, jonka tarkoituksena olisi ainoastaan selvittää sellaisten yksittäisten henkilöiden henkilöllisyys, joilla olisi suora yhteys 3 artiklan 2 kohdassa tarkoitettuihin menettelyihin, voisi antaa a-kohdan mukaisesti asiassa toimivaltainen tuomari, tuomioistuin, tutkintatuomari yleinen syyttäjä tai mikä tahansa b-kohdassa tarkemmin määritelty viranomainen, jolloin esittämismääräys tulisi hyväksyä tuomarin, tuomioistuimen, tutkintatuomarin tai yleisen syyttäjän toimesta. Käräjäoikeus pitää tämän kaltaista menettelyä tilaajatietojen ja IP-osoitteiden kohdalla artiklassa tarkoitetuissa tilanteissa hyvin kankeana ja tavoiteltua suojaa jossain määrin liiallisena. Liikenne- ja sisältötietojen kohdalla ehdotus määräyksen antavaksi viranomaiseksi on tietojen luonne huomioon ottaen perusteltu.

Postiosoite

PL 650
00181 HELSINKI

Käyntiosoite

Porkkalankatu 13
00180 HELSINKI

Puhelin

029 56 44200

Telefax

029 56 44417

Sähköposti

helsinki.ko@oikeus.fi

19.02.2021

Edelleen 4 artikla ehdotuksessa kirjoitetulla tavalla herättää EUT:n viime vuosien oikeuskäytäntö oikeusviranomaisen riippumattomuuteen liittyen kysymään, jäsenyykö asetuksessa säänneltäväksi esitetty määräyksen antavan viranomaisen riippumattomuus EAW-puitepäätöstä vai EIO-direktiiviä koskevan EUT:n oikeuskäytännön suuntaviivojen mukaisesti. Kun asetusta ollaan vasta säätämässä, sanottu ongelma voisi olla hyvä ratkaista jo ennen mahdollista voimaantuloa.

Ehdotuksen 8a artikla sisältää niin ikään muutoksen komission esitykseen liittyen siihen, että ehdotus säätää velvollisuudeksi toimittaa eurooppalainen luovuttamis- tai säilyttämismääräys aina samanaikaisesti sekä palveluntarjoajalle että täytäntöönpanovaltiolle viranomaiselle. Tältä osin käräjäoikeus pitää ehdotuksen perusteella epäselvänä, tarkoittaako tämä sitä, että kaikki epäillyn rikoksen sillä hetkellä olevat yksilöintitiedot toimitetaan myös palveluntarjoajalle. Tähän viittaa se, että em. määräysten sisältöä koskevat asetuksen kohdat ovat saman sisältöisiä. Mikäli näin on, herää kysymys, sisältääkö se riskin esitutinnan vaarantumisesta.

Joka tapauksessa ehdotettu luovuttamis- tai säilyttämismääräyksen toimittaminen myös täytäntöönpanovaltion viranomaiselle takaa sille mahdollisuuden puuttua asiaan. Tämä monimutkaistaa menettelyä ja vie ennakkoidusti enemmän aikaa. Käräjäoikeuden näkökulmasta kysymys valinnasta aikaisemman komission esityksen ja nyt käsillä olevan ehdotuksen välillä on oikeuspoliittinen ratkaisu, jossa käräjäoikeus näkee perusteita kannattaa mietinnössä valittua linjaa. Harkinnassa on syytä kuitenkin pitää mielessä se, tuleeko notifikaatiomenettely ehdotetun sisältöisenä kuormittamaan siinä määrin viranomaisia, että se osaltaan voi johtaa asetuksen tarkoituksen vastaiseen lopputulokseen ja asetuksen asemesta muiden instrumenttien soveltamiseen.

Ehdotus lähtee siitä, että kaikkien luovuttamismääräysten tarkastelulle varattu määräaika olisi 10 päivää. Kiireellisissä tapauksissa määräaika esitetään huomattavasti pidemmäksi kuin komission esityksessä eli 16 tunniksi komission ehdottoman kuuden tunnin asemesta. Tämä huomattava pidennys herättää kysymyksen, muodostuuko määräaika kiiretilanteissa kuitenkin liian pitkäksi.

Vielä käräjäoikeus kiinnittää huomiota 11 a artiklassa ja 43 b artiklassa ehdotettuihin säännöksiin liittyen tietojen hyödyntämiseen. Ehdotuksen mukainen sääntely poikkeaa esimerkiksi EAW-puitepäätöksestä ja sen 27 artiklassa säädetyistä suostumuskonstruktiosta. Kun kysymys on helposti katoavasta sähköisestä tiedosta, jonka säilyttämisaika on lähtökohtaisesti suhteellisen lyhyt, uuden esittämismääräyksen antaminen muun kuin ensimmäisessä määräyksessä kuvatun rikoksen selvittämässä voi tarkoittaa käytännössä tavoiteltavan tiedon menettämistä. Siksi tarkoituksenmukaisempaa ja tehokkaampaa voisi olla säätää asetuksessa mahdollisuus hankkia EAW-puitepäätöksen kaltainen

Postiosoite	Käyntiosoite	Puhelin	Telefax	Sähköposti
PL 650 00181 HELSINKI	Porkkalankatu 13 00180 HELSINKI	029 56 44200	029 56 44417	helsinki.ko@oikeus.fi

19.02.2021

täytäntöönpanojäsenvaltion suostumus liittyen sähköisen aineiston hyödyntämiseen todisteena muissa rikoksissa.

11 c artiklan mukaan, sähköisiä tietoja, jotka on kerätty tämän asetuksen vastaisesti, myös silloin, kun tässä asetuksessa vahvistettuja edellytyksiä ei ole noudatettu, ei voida ottaa käsiteltäväksi tuomioistuimessa. Jos sähköiset tiedot on saatu ennen kuin on vedottu 10 a artiklassa lueteltuihin tunnustamisesta kieltäytymisen perusteisiin, niitäkään ei oteta käsiteltäväksi tuomioistuimessa. Artiklan sisältö herättää kysymyksen, kuka tai mikä viranomainen hyödyntämiskieltoa koskevan asian ratkaisee. Yleensä hyödyntämiskieltoa koskeva asia ratkaistaan tuomioistuimessa. Artiklan tarkoitus jää käräjäoikeuden näkökulmasta tarkasteltuna tässä vaiheessa avoimeksi.

Lausunnon on laatinut käräjätuomari Anu Juho.

Laamanni

Tuomas Nurmi

19.02.2021

Postiosoite

PL 650
00181 HELSINKI

Käyntiosoite

Porkkalankatu 13
00180 HELSINKI

Puhelin

029 56 44200

Telefax

029 56 44417

Sähköposti

helsinki.ko@oikeus.fi